One_Air_4086

Ovaj dokument predstavlja analitički pregled realnih troškova života za domaćinstvo od dve odrasle osobe u Republici Srbiji. Cilj analize je da se, na osnovu stvarnih tržišnih cena i realnih životnih potreba, uporedi zvanična potrošačka korpa sa stvarnim izdacima neophodnim za normalan život - ne luksuz, već dostojanstvenu egzistenciju.

Uvod

Rast cena i pad realne kupovne moći predstavljaju jedno od ključnih pitanja savremenog ekonomskog života u Srbiji. Iako zvanični makroekonomski pokazatelji ukazuju na stabilnost kursa, kontrolisanu inflaciju i rast plata, svakodnevno iskustvo građana često govori suprotno. Ovaj raskorak između statističkih pokazatelja i realnog života bio je osnovni motiv za izradu ove analize.

Cilj rada nije politička kritika, već pokušaj da se kroz dostupne podatke, empirijske primere i logičku analizu sagleda koliko danas zaista košta normalan život u Srbiji. Fokus nije na luksuzu, već na minimalnim uslovima koji omogućavaju dostojanstveno, zdravo i funkcionalno postojanje pojedinca i porodice u savremenom društvu.

Analiza polazi od pretpostavke da se troškovi života ne mogu pravilno razumeti bez sagledavanja šireg ekonomskog okvira u kojem nastaju. Zbog toga se u prvom delu rada razmatra monetarna politika, inflacija i kursna stabilnost, kao faktori koji direktno utiču na formiranje cena. Tek nakon toga moguće je pravilno analizirati potrošačku korpu i njenu (ne)usklađenost sa realnim troškovima života.

Izvori podataka i metodološki okvir

Analiza je zasnovana na kombinaciji zvaničnih makroekonomskih podataka, tržišnih cena i empirijskih primera iz svakodnevnog života domaćinstava. Zvanični podaci o inflaciji, kursu i monetarnoj politici preuzeti su iz javno dostupnih izveštaja Narodne banke Srbije i Republičkog zavoda za statistiku, uz uvažavanje metodoloških ograničenja koja su u radu posebno razmatrana.

Za analizu potrošačke korpe korišćena je zvanična metodologija i dokumentacija Republike Srbije, koja predstavlja polaznu tačku za kritičko razmatranje njenog odnosa prema realnim troškovima života. Tržišne cene proizvoda i usluga prikupljene su na osnovu redovnih cena u velikim maloprodajnim lancima sa nacionalnom pokrivenošću (Lidl, Maxi, IDEA), bez oslanjanja na kratkoročne akcije ili ekstremno niske promotivne ponude.

Empirijski deo analize zasniva se na realnim mesečnim troškovima domaćinstava različite strukture i geografske lokacije, koji su korišćeni kao ilustracija tipičnih obrazaca potrošnje,

One_Air_4086

a ne kao izolovani ili ekstremni slučajevi. Procena realne potrošačke korpe izvedena je kao konzervativna procena, sa ciljem identifikacije reda veličine stvarnih troškova života.

U delu koji se odnosi na kvalitet ishrane i dugoročne zdravstvene posledice korišćeni su opšti okviri i preporuke relevantnih međunarodnih institucija, poput Svetske zdravstvene organizacije (WHO) i Evropske agencije za bezbednost hrane (EFSA), u cilju definisanja minimalnih standarda nutritivne adekvatnosti.

Značaj monetarne politike za razumevanje cena i troškova života

Da bi se razumelo zašto su cene osnovnih životnih dobara i usluga na nivou na kojem jesu, neophodno je razumeti osnovne postulate monetarne politike. Monetarna politika, kroz kontrolu novčane mase, kamatnih stopa i kursa domaće valute, predstavlja osnovni mehanizam kojim država utiče na ukupni nivo cena u ekonomiji.

U sistemu u kojem je kurs formalno stabilan, ali se održava aktivnim intervencijama centralne banke, cene ne odražavaju uvek realnu vrednost domaće valute. Stabilan kurs može stvoriti privid ekonomske sigurnosti, ali istovremeno prikriti gubitak unutrašnje kupovne moći. Upravo zbog toga građani inflaciju ne osećaju kroz kursnu listu, već kroz svakodnevnu potrošnju.

Monetarna politika ima direktan uticaj na cene energenata, hrane, stanovanja, kredita i usluga. Povećanje novčane mase, subvencionisanje određenih sektora, kontrola kursa i zaduživanje države imaju kratkoročne stabilizirajuće efekte, ali dugoročno mogu dovesti do strukturnih poremećaja i rasta realnih troškova života.

Zbog toga analiza potrošačke korpe bez razumevanja monetarne politike ostaje nepotpuna. Potrošačka korpa nije uzrok problema, već instrument kojim se posledice monetarne politike statistički prikazuju. Tek sagledavanjem oba nivoa — monetarnog i potrošačkog moguće je razumeti stvarni položaj stanovništva i razliku između administrativnih pokazatelja i realnog životnog standarda.

One_Air_4086

Analiza realnih makroekonomskih pokazatelja

Republika Srbija već godinama održava relativno stabilan nominalni kurs dinara prema evru (približno 117 RSD/EUR). Međutim, stabilan kurs ne znači stabilnu kupovnu moć. Inflacija u domaćoj privredi se prenosi kroz rast cena hrane, energije i usluga.

Faktički, dinar gubi unutrašnju vrednost dok kurs ostaje fiksan, što stvara iluziju stabilnosti. U praksi, građani osećaju inflaciju kroz svakodnevnu potrošnju, a ne kroz kursnu listu.

Projekcija kretanja kursa RSD-EUR u kratkom roku (3-4 meseca)

Analiza kretanja kursa dinara prema evru zahteva oprez, jer se radi o sistemu koji formalno funkcioniše kao „upravljivi fluktuirajući kurs“, ali koji u praksi opstaje isključivo zahvaljujući kontinuiranim intervencijama Narodne banke Srbije (NBS). Drugim rečima, kurs nije tržišno formiran, već administrativno održavan.

Stabilnost kursa RSD-EUR zavisi prvenstveno od odnosa ponude i tražnje za devizama, kao i od količine i strukture deviznih rezervi. Devize se u sistem ne ulivaju isključivo kroz izvoz, već i kroz strane direktne investicije, zaduživanje države i različite oblike finansijskih instrumenata (hartije od vrednosti, repo i swap aranžmani). Ovi mehanizmi omogućavaju kratkoročnu stabilnost, ali ne predstavljaju dugoročno održivo rešenje.

Važno je naglasiti da su zvanični makroekonomski podaci koji se objavljuju često metodološki „ulepšani“, kroz selektivan izbor korpi, pondera i obračuna. To ne znači da su nužno netačni u formalnom smislu, ali ih čini nedovoljno reprezentativnim za realno stanje kupovne moći stanovništva.

Aktuelni kurs od približno 117,5 RSD za 1 EUR je, po svim realnim pokazateljima, veštački nizak. Da je kurs kroz prethodnih godina pratio akumuliranu inflaciju, došlo bi do postepenog prilagođavanja i izbegao bi se nagli gubitak realne vrednosti dinara. Umesto toga, dinar se održava snažnijim nego što to fundamenti opravdavaju, prvenstveno kroz aktivnu kontrolu novčane mase i stalne intervencije NBS na deviznom tržištu.

Ilustrativno poređenje pokazuje da današnja neto primanja od oko 90.000 RSD imaju približno istu kupovnu moć kao oko 35.000 RSD početkom 2010-ih. U tom periodu kurs evra iznosio je oko 95-96 RSD. To znači da je nominalni kurs evra porastao za približno 23%, dok su cene osnovnih životnih troškova porasle u proseku oko 110-120%, pri čemu su pojedine kategorije (hrana, energenti, usluge) beležile i znatno veći rast.

One_Air_4086

Iako je prosečna plata nominalno porasla za oko 110-115%, realni rast kupovne moći je višestruko manji, naročito kada se u obzir uzmu dodatni porezi, parafiskalni nameti i rast troškova koji ne ulaze u zvaničnu potrošačku korpu. Zaključak je da rast plata ne prati realni rast troškova života.

Na osnovu dostupnih podataka i grubih proračuna, realan tržišni kurs evra u ovom trenutku, čak i uz zvanično prijavljenu inflaciju, bio bi značajno viši (reda veličine oko 160-170 RSD za 1 EUR). Precizniji obračun nije moguć zbog ograničenog kvaliteta i transparentnosti dostupnih podataka.

Postoji osnovana pretpostavka da se kurs namerno održava na niskom nivou radi političkih i psiholoških efekata pre svega stvaranja utiska rasta plata izraženih u evrima, iako realna kupovna moć stanovništva kontinuirano opada.

Mogući scenariji u naredna 3-4 meseca

U kratkom roku mogu se identifikovati tri osnovna scenarija:

1. **Održavanje stabilnog kursa**

   Kurs ostaje približno nepromenjen dok god postoje dovoljne devizne rezerve i mogućnost dodatnog zaduživanja. Ovo je kratkoročno „mirno“ rešenje, ali dugoročno najštetnije jer produbljuje strukturne neravnoteže.

2. **Postepeno otpuštanje kursa**

   NBS polako popušta kontrolu nad kursom, dozvoljavajući njegovo kontrolisano slabljenje kako bi se izbegao šok. Ovo je ekonomski najzdravija opcija, jer omogućava prilagođavanje realnim tržišnim uslovima uz smanjenje rizika od nagle krize.

3. **Nagli poremećaj (kolaps)**

   U slučaju naglog pada deviznih rezervi, političke nestabilnosti ili gubitka poverenja, može doći do brzog otpuštanja kursa, ograničenja podizanja deviza ili čak zamrzavanja računa. Ovaj scenario je trenutno manje verovatan, ali ne i nemoguć, imajući u vidu dosadašnju monetarnu politiku, druge bitne faktore kao i celokupnu političku, sociološku i ekonomsku situaciju u zemlji.

One_Air_4086

Struktura deviznih rezervi

Pri analizi stabilnosti kursa ne sme se posmatrati samo nominalna visina deviznih rezervi, već i njihova struktura. Deo rezervi je nelikvidan, deo je pozajmljen kroz kratkoročne finansijske aranžmane, deo služi kao signal tržištu, dok je samo jedan deo zaista operativan i dostupan za intervencije.

Zaključak

Trenutna monetarna politika se oslanja na kratkoročne intervencije koje mogu privremeno obezbediti stabilnost, ali ne rešavaju suštinski problem. Bez jasne dugoročne strategije, realnog prilagođavanja kursa i prihvatanja određenih kratkoročnih troškova danas, rizik od znatno dublje i teže krize u narednim godinama značajno raste. Postojeći model nije održiv.

U daljem tekstu važno je napraviti jasnu razliku između zvanične potrošačke korpe, kao statističkog instrumenta koji koristi država, i realnih troškova života, koji obuhvataju širi spektar potreba neophodnih za normalno funkcionisanje domaćinstva. Ova analiza ne tvrdi da su svi navedeni troškovi formalno deo zvanične potrošačke korpe, već ukazuje na to da njihovo sistematsko izostavljanje dovodi do iskrivljene slike životnog standarda.

Analiza zvanične potrošačke korpe i njenog odnosa prema realnim troškovima života

Nakon razmatranja makroekonomskih pokazatelja, inflacije i kursne politike, neophodno je spustiti analizu na nivo svakodnevnog života. Centralni instrument kojim država pokušava da prikaže troškove života jeste zvanična potrošačka korpa. Međutim, već na prvi pogled postaje jasno da između potrošačke korpe (u smislu koštanja života) i realnih troškova života postoji dubok i sistemski raskorak.

Zvanična potrošačka korpa, po svojoj metodologiji, ne predstavlja meru normalnog životnog standarda, već minimum potrošnje neophodan za biološko preživljavanje. Ali se često koristi od strane vlasti kao podatak koji meri troškove života neretko i kao propagandno sredstvo. Korpa ne polazi od pitanja kako ljudi zaista žive, već od pitanja kako statistički „mogu da opstanu“. Upravo zbog toga, korpa je koncipirana tako da uključi ograničen broj proizvoda i usluga, često po cenama koje ne odgovaraju realnom tržištu.

Analizom cena navedenih u zvaničnom dokumentu i njihovim poređenjem sa stvarnim cenama u velikim maloprodajnim lancima (Lidl, Maxi, IDEA), dolazi se do zaključka da su brojne stavke u potrošačkoj korpi potcenjene. U pojedinim slučajevima razlike su marginalne, ali kod osnovnih životnih namirnica i kućne potrošnje razlike su značajne i sistematske. To dovodi do veštačkog spuštanja ukupne vrednosti korpe i stvaranja utiska da je život znatno jeftiniji nego što jeste.

One_Air_4086

Kada se realne cene hrane, osnovne kućne hemije i higijene saberu na mesečnom nivou, dolazi se do iznosa koji značajno premašuje zvanično prikazanu vrednost prehrambenog dela korpe. U praksi, čak i skromna, nutritivno korektna i raznovrsna ishrana za dvočlano domaćinstvo zahteva znatno veća izdvajanja nego što se to statistički priznaje. Time potrošačka korpa prestaje da bude indikator realnog standarda i postaje instrument administrativne procene.

Međutim, problem potrošačke korpe nije samo u cenama, već i u onome što ona uopšte ne obuhvata. Zvanična korpa sistematski izostavlja čitav niz troškova koji su neophodni za normalno funkcionisanje savremenog domaćinstva. Troškovi zdravstva su jedan od najočiglednijih primera. Iako je zdravstveni sistem formalno besplatan, realnost dugih lista čekanja čini privatne preglede nužnošću, a ne luksuzom. Ovi troškovi u potrošačkoj korpi praktično ne postoje.

Slično važi i za transport. Gorivo, registracija i održavanje vozila za veliki deo stanovništva nisu stvar izbora, već osnovni preduslov za odlazak na posao i obavljanje svakodnevnih obaveza. Uprkos tome, ovi troškovi se u potrošačkoj korpi tretiraju minimalno ili simbolično. Troškovi komunikacija, poput interneta i mobilne telefonije, takođe su svedeni na nivo koji ne odražava realne potrebe savremenog društva.

Poseban problem predstavlja izostavljanje socijalnih i kulturnih potreba. Potrošačka korpa ne prepoznaje da čovek nije isključivo biološko biće, već društveno i psihološko. Socijalni kontakt, povremeni odlazak u bioskop, kafa sa prijateljima ili učešće u društvenim aktivnostima nisu luksuz, već osnovni preduslovi mentalnog zdravlja i društvene integracije. Ignorisanje ovih potreba svodi standard života na puko preživljavanje.

U tom kontekstu, neophodno je jasno razgraničiti pojam luksuza od osnovnih ljudskih potreba. Luksuz jeste subjektivan kada se govori o ličnim navikama i preferencijama, ali ljudske potrebe nisu. One su jasno definisane kroz medicinske, psihološke i ekonomske okvire. Osnovne potrebe obuhvataju adekvatnu ishranu, stanovanje, energente, zdravstvenu zaštitu, odeću i obuću, transport i socijalizaciju. Sve što prevazilazi ove granice može se smatrati luksuzom, ali sve unutar njih predstavlja minimum dostojanstvenog života.

Kada se svi realni troškovi koji proističu iz ovih potreba saberu, dolazi se do iznosa koji višestruko premašuje vrednosti zvanične potrošačke korpe. Empirijski primeri domaćinstava potvrđuju ovaj zaključak u praksi. Bez luksuza, bez putovanja i bez prekomerne potrošnje, realni mesečni troškovi daleko nadmašuju administrativno definisane granice „prosečnog života“.

Iz svega navedenog proizilazi da zvanična potrošačka korpa ne predstavlja pouzdan instrument za procenu realnog životnog standarda, već pre statistički minimum koji omogućava da se formalno pokaže stabilnost. Stvarni troškovi života, u kombinaciji sa inflacijom i veštački održavanim kursom, ukazuju na znatno dublji problem smanjenja realne kupovne moći stanovništva, koji se ne može sagledati kroz zvanične pokazatelje.

One_Air_4086

Degradacija kvaliteta proizvoda kao metod veštačkog snižavanja potrošačke korpe

Pored potcenjenih cena i izostavljanja ključnih kategorija troškova, analiza potrošačke korpe ukazuje na još jedan važan mehanizam kojim se njena ukupna vrednost sistematski umanjuje. Reč je o izboru proizvoda inferiornog kvaliteta kao referentnih stavki, čime se statistički smanjuje cena korpe, ali se istovremeno narušavaju osnovni principi pravilne i zdravstveno bezbedne ishrane.

U okviru zvanične potrošačke korpe često se pojavljuju proizvodi koji formalno pripadaju istoj kategoriji namirnica, ali se suštinski razlikuju po nutritivnoj vrednosti, sastavu i dugoročnim zdravstvenim efektima. Time se postiže administrativno smanjenje troškova, ali se istovremeno zanemaruje činjenica da takvi proizvodi ne predstavljaju adekvatnu zamenu za punovredne prehrambene artikle.

U praksi, to se manifestuje kroz izbor visoko prerađenih namirnica, proizvoda sa smanjenim udelom osnovnih hranljivih materija, povećanim sadržajem soli, šećera i zasićenih masti, kao i korišćenjem biljnih zamena, aditiva i tehnoloških supstituta. Iako su ovakvi proizvodi jeftiniji u trenutku kupovine, oni ne mogu biti smatrani ekvivalentima u kontekstu nutritivne vrednosti i kvaliteta ishrane.

Ovakav pristup je u suprotnosti sa preporukama relevantnih međunarodnih zdravstvenih i regulatornih institucija, poput Svetske zdravstvene organizacije (WHO) i Evropske agencije za bezbednost hrane (EFSA), koje naglašavaju da ishrana mora biti zasnovana na nutritivno uravnoteženim i kvalitetnim namirnicama, a ne isključivo na kalorijskom unosu. Savremeni nutricionistički standardi jasno ukazuju da dugoročno zdravlje ne zavisi samo od količine hrane, već i od njenog sastava.

Svođenjem potrošačke korpe na najjeftinije dostupne varijante proizvoda, implicitno se normalizuje model ishrane koji dugoročno povećava rizik od metaboličkih poremećaja, kardiovaskularnih oboljenja i drugih hroničnih zdravstvenih problema. Time se prividno ostvaruju kratkoročne statističke uštede, dok se dugoročni troškovi prebacuju na zdravstveni sistem i same građane.

Važno je naglasiti da potrošačka korpa, kao instrument javne politike, ne bi smela da se zasniva na principu „najjeftinijeg mogućeg opstanka“, već na realnoj proceni troškova koji omogućavaju zdrav i dugoročno održiv život. Korišćenje proizvoda sniženog kvaliteta isključivo radi smanjenja ukupne vrednosti korpe predstavlja odstupanje od tog cilja i dovodi u pitanje njenu relevantnost kao pokazatelja životnog standarda.

Kada se ovaj mehanizam sagleda zajedno sa potcenjenim cenama i izostavljenim kategorijama troškova, postaje jasno da zvanična potrošačka korpa ne samo da neodražava realne troškove života, već u određenoj meri promoviše model potrošnje koji je suprotan osnovnim zdravstvenim i nutritivnim principima. Takav pristup dodatno produbljuje jaz između administrativnih pokazatelja i stvarnih potreba stanovništva.

One_Air_4086

Procena realne vrednosti potrošačke korpe na osnovu tržišnih cena i stvarnih potreba

Nakon analize metodologije zvanične potrošačke korpe, potcenjenih cena, izostavljenih kategorija i degradacije kvaliteta proizvoda, neophodno je napraviti korak dalje i kvantifikovati koliki bi bio realan iznos potrošačke korpe ukoliko bi ona odražavala stvarne cene i osnovne ljudske potrebe.

Procena koja sledi ne pretenduje na apsolutnu preciznost, već predstavlja **konzervativnu, realnu procenu**, zasnovanu na tržišnim cenama u velikim maloprodajnim lancima, empirijskim podacima domaćinstava i minimalnim standardima ishrane i funkcionisanja domaćinstva.

Polazna osnova je dvočlano domaćinstvo, bez luksuza, bez putovanja i bez vanrednih troškova.

Troškovi hrane, bazirani na nutritivno korektnoj i raznovrsnoj ishrani (meso, jaja, mlečni proizvodi, povrće, voće, osnovni ugljeni hidrati), prema realnim cenama na tržištu, iznose približno **90.000 do 110.000 dinara mesečno**. Ovaj iznos podrazumeva isključivo osnovne proizvode i ne uključuje gotovu hranu, dostavu ili restorane.

Troškovi kućne hemije i lične higijene, uključujući sredstva za pranje, toalet papir, sredstva za ličnu negu i osnovne potrepštine, iznose približno **15.000 do 20.000 dinara mesečno**.

Troškovi stanovanja i energenata (struja, voda, grejanje, internet, telefon), čak i u skromnim uslovima, realno iznose **35.000 do 45.000 dinara mesečno**, u zavisnosti od lokacije i sezone.

Troškovi zdravstva, uzimajući u obzir minimalne privatne preglede i osnovne analize tokom godine, kada se rasporede na mesečni nivo, iznose najmanje **5.000 do 10.000 dinara mesečno** po domaćinstvu.

Troškovi transporta (gorivo, registracija i osnovno održavanje vozila), raspoređeni na mesečni nivo, iznose približno **20.000 do 60.000 dinara**.

Minimalni troškovi socijalnog i društvenog života (kafa, bioskop, povremene društvene aktivnosti), neophodni za očuvanje mentalnog zdravlja i socijalne integracije, iznose najmanje **10.000 do 15.000 dinara mesečno**.

Kada se svi navedeni troškovi saberu, dolazi se do realne procene da **minimalna potrošačka korpa i troškovi života za dvočlano domaćinstvo, bez luksuza i bez putovanja, iznosi približno 175.000 do 260.000 dinara mesečno**.

One_Air_4086

Ovaj iznos višestruko prevazilazi zvanično prikazanu vrednost potrošačke korpe i jasno pokazuje razmere raskoraka između administrativnih pokazatelja i realnih troškova života. Važno je naglasiti da se i ova procena može smatrati konzervativnom, jer ne uključuje troškove obrazovanja, kirije/rate kredita, poreza na imovinu, odeće i obuće, osiguranja, štednje, neplaniranih zdravstvenih intervencija, većih kvarova, održavanja ili dugoročnih investicija u kvalitet života.

Zaključak

Analiza pokazuje da raskorak između zvaničnih ekonomskih pokazatelja i realnih troškova života u Srbiji nije rezultat pojedinačnih anomalija, već posledica sistemskog načina merenja i prikazivanja ekonomskih parametara. Stabilan nominalni kurs, selektivno definisana potrošačka korpa i metodološki ograničeni inflacioni pokazatelji zajedno stvaraju sliku stabilnosti koja se ne potvrđuje u svakodnevnom životu građana.

Zvanična potrošačka korpa ne meri cenu normalnog života, već cenu biološkog opstanka, pri čemu dodatno potcenjuje troškove kroz izbor inferiornih proizvoda i izostavljanje ključnih životnih potreba. Takav pristup ne samo da ne odražava realnost, već dugoročno normalizuje model života koji podrazumeva odricanje od zdravlja, socijalnih kontakata i sigurnosti.

Istovremeno, monetarna politika zasnovana na kratkoročnim intervencijama i veštački održavanom kursu omogućava privid stabilnosti, ali po cenu kontinuiranog smanjenja realne kupovne moći. Građani inflaciju ne doživljavaju kroz statistiku, već kroz nemogućnost da sa istim prihodima održe isti nivo života.

Na osnovu realnih tržišnih cena i osnovnih ljudskih potreba, procenjeno je da minimalni mesečni troškovi dostojanstvenog života za dvočlano domaćinstvo višestruko premašuju zvanične vrednosti potrošačke korpe. Ovaj podatak ne predstavlja ekstrem, već donju granicu realnosti.

Zaključno, problem sa kojim se suočava stanovništvo Srbije nije samo rast cena, već duboka diskonekcija između načina na koji se ekonomska stvarnost meri i načina na koji se ona živi. Bez promene metodologije, dugoročne monetarne strategije i iskrenog sagledavanja realnih troškova života, jaz između administrativne stabilnosti i životne realnosti nastaviće da se produbljuje.

One_Air_4086

Ograničenja analize

Ova analiza zasniva se na kombinaciji zvaničnih makroekonomskih podataka, tržišnih cena i empirijskih primera domaćinstava, te kao takva ne pretenduje na matematičku preciznost do poslednjeg dinara. Cilj rada nije izrada formalnog ekonomskog modela, već identifikacija reda veličine realnih troškova života i strukturnog raskoraka između administrativnih pokazatelja i svakodnevne ekonomske realnosti.

Cene proizvoda i usluga mogu varirati u zavisnosti od regiona, prodajnog lanca i individualnih potrošačkih navika, ali ove varijacije ne menjaju osnovni zaključak o značajnom odstupanju između zvanične potrošačke korpe i stvarnih troškova života. Procene korišćene u analizi namerno su konzervativne i ne uključuju vanredne troškove, dugoročne investicije, štednju niti nepredviđene zdravstvene ili porodične izdatke.

Zbog toga se prikazani iznosi mogu smatrati donjom granicom realnih troškova, a ne gornjom ili ekstremnom vrednošću. Uprkos navedenim ograničenjima, analiza jasno ukazuje na sistemsku prirodu problema i ostaje validna u pogledu osnovnih zaključaka koje iznosi.